

आणीबाणीच्या कालावधीत बंदिवास सोसाव्या
लागलेल्या व्यक्तींचा सन्मान/यथोचित गौरव
करणेबाबतची योजना नव्याने सुरु करणे.....

महाराष्ट्र शासन
सामान्य प्रशासन विभाग
शासन निर्णय क्रमांक : संकीर्ण-१९१८/प्र.क्र.४०/स्वासैक-१
हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा मार्ग,
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२
दिनांक : २८ जुलै, २०२२.

- संदर्भ:** १) शासन निर्णय क्रमांक निवृत्ते-१०१५/प्र.क्र.२६१/२०१५(२०१८)/स्वासैक-१, दि. १४/०२/२०१८
२) शासन निर्णय क्रमांक निवृत्ते-१०१५/प्र.क्र.२६१/२०१५(२०१८)/स्वासैक-१, दि. ०३/०७/२०१८
३) शासन निर्णय क्रमांक निवृत्ते-१०१५/प्र.क्र.२६१/२०१५(२०१८)/स्वासैक-१, दि. ३१/०७/२०२०.
४) शासन निर्णय क्रमांक निवृत्ते-१०१५/प्र.क्र.२६१/२०१५(२०१८)/स्वासैक-१, दि. १६.९.२०२१.
५) मुख्य सचिव कार्यालयाचे कार्यवृत्त, दिनांक १८.०७.२०२२

प्रस्तावना :-

दिनांक २५.०६.१९७५ ते दिनांक ३१.०३.१९७७ या कालावधीत घोषित करण्यात आलेल्या
आणीबाणीच्या कालावधीत ज्या व्यक्तींना बंदिवास सोसावा लागला, अशा व्यक्तींचा सन्मान/
यथोचित गौरव करणेबाबतचे धोरण शासन निर्णय दिनांक ०३/०७/२०१८ अन्वये निश्चित करण्यात
आले होते. या धोरणांतर्गत पात्र व्यक्तींना मानधन वितरीत करण्यात आले.

कोविड-१९ या संसर्गजन्य रोगाच्या प्रादुर्भावामुळे सन २०२०-२१ या वित्तीय वर्षात
राज्याची कर व करेत्तर उत्पन्नातील अपेक्षित महसुली घट व त्याचे राज्याच्या अर्थव्यवस्थेवर
होणारे परिणाम विचारात घेवून “सन १९७५-७७ या आणीबाणीच्या कालावधीत लढा देणाऱ्या
व्यक्तींचा सन्मान/ यथोचित गौरव करण्यासंबंधी धोरण” या कार्यक्रमाची अंमलबजावणी बंद
करण्याचा निर्णय संदर्भाधीन क्र.३ वरील दिनांक ३१ जुलै, २०२० च्या शासन निर्णयान्वये घेण्यात
आला. तसेच संदर्भाधीन क्र.४ वरील दिनांक १६.९.२०२१ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये प्रलंबित
थकबाकीचे प्रदान करण्यात आले.

आणिबाणी कालावधीत लढा दिलेल्या व्यक्तींचा सन्मान/गौरव करावयाची बंद करण्यात
आलेली योजना पुन्हा सुरु करण्याची विनंती मा.लोकप्रतिनिधींनी शासनास केलेली आहे.
त्याअनुषंगाने सदर योजना सुरु करण्याबाबत मा.मंत्रिमंडळाने दिनांक १४ जुलै, २०२२ रोजीच्या
बैठकीमध्ये घेतलेल्या निर्णयानुसार सदर योजना नव्याने सुरु करण्याची बाब शासनाच्या
विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

“सन १९७५ ते १९७७ मधील आणीबाणीच्या कालावधीत लढा देण्या-या व्यक्तींचा सन्मान/यथोचित गौरव करण्यासाठी सुरु केलेली योजना जी दिनांक ३१ जुलै, २०२० रोजी बंद करण्यात आलेली होती ती योजना नव्याने सुरु करण्यास या शासन निर्णयान्वये मान्यता देण्यात येत आहे.

२. सदर योजनेची अंमलबजावणी ही दिनांक १ ऑगस्ट, २०२२ पासून करण्यात यावी. त्याअनुषंगाने ज्या व्यक्तींना यापूर्वी मानधन मंजूर करण्यात आले होते त्यांना ऑगस्ट, २०२२ पासून मानधन देय राहिल. तसेच दिनांक ३ जुलै, २०१८ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये राबविलेल्या योजनेंतर्गत मानधन देय केलेल्या लाभार्थींना योजना बंद झाल्याच्या कालावधीपासूनची थकबाकी अनुज्ञेय राहिल. यापूर्वी प्राप्त/मंजूर/प्रलंबित अर्ज, दि. ३१.०७.२०२० ते आजवर मानधन धारकाची संख्या, ज्यांना थकबाकी अदा करावयाची आहे त्याची माहिती या शासन निर्णयासोबत जोडलेल्या विवरणपत्र-“अ” मध्ये जिल्हाधिकारी यांनी उपलब्ध करून दयावी.

३. आणीबाणीच्या लढ्यामध्ये सहभाग घेतलेल्या व्यक्ती ज्यांनी यापूर्वी अर्ज केला नाही त्यांनी संदर्भाधीन दिनांक ३ जुलै, २०१८ च्या शासन निर्णयान्वये विहित केलेल्या परिशिष्टातील शपथपत्रासह जिल्हाधिकारी कार्यालयाकडे अर्ज सादर करावेत. सदर योजनेचा लाभ घेण्यासाठी जिल्हाधिकारी कार्यालयांकडे नव्याने अर्ज सादर करण्याचा अंतिम दिनांक ३१/१०/२०२२ असा राहिल. त्यामुळे नवीन अर्ज या दिनांकापर्यंत सादर करण्याची दक्षता अर्जदारांनी घेण्याबाबत जिल्हा प्रशासनाने निदर्शनास आणून द्यावे. या योजनेंतर्गत मानधन मंजूर करण्याचे अधिकार संबंधित जिल्हाधिकारी यांना असतील. संबंधित जिल्हाधिकारी यांच्याकडून नव्याने मानधन मंजूर झालेल्या व्यक्तींची यादी शासनाकडे सादर करावी. सदर यादीनुसार शासनाद्वारे संबंधित जिल्हाधिकारी कार्यालयास निधी उपलब्ध करून देण्यात येईल.

४. या योजनेंतर्गत आणीबाणीच्या काळात एक महिन्यापेक्षा जास्त कारावास भोगलेल्या व्यक्तींना पूर्वीप्रमाणेच मासिक रु.१०,०००/- व त्यांच्या पश्च्यात त्यांच्या पत्नीस/पतीस रु.५,०००/- मानधन देण्यात येईल. तर, एक महिन्यापेक्षा कमी कारावास भोगलेल्या व्यक्तींना मासिक रु.५,०००/- तर त्यांच्या पश्च्यात त्यांच्या पत्नीस/पतीस रु.२,५००/- मानधन अनुज्ञेय राहिल.

५. सदर धोरणांतर्गत लाभार्थी/जोडीदार हयात असेपर्यंत मानधनास पात्र राहतील. तद्नंतर वारसदार सदर मानधनास पात्र ठरणार नाहीत.

६. सदर शासन निर्णय हा वित्त विभागाच्या अनौ.सं.क्र.३९६/व्यय-४/२०२२, दि.१३/७/२०२२ अन्वये प्राप्त झालेल्या सहमतीने व दिनांक १४ जुलै, २०२२ रोजी मा.मंत्रीमंडळाच्या बैठकीमध्ये प्राप्त झालेल्या मान्यतेनुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.

७. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून, त्याचा संकेतांक क्रमांक २०२२०७२९१७५२३७९४०७ असा आहे. हा शासन निर्णय डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(ल. गो. ढोके)

सह सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा.राज्यपाल यांचे प्रधान सचिव, राजभवन, मलबार हिल, मुंबई,
२. मा.मुख्यमंत्री यांचे अपर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
३. मा.उप मुख्यमंत्री यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
४. मा.सर्व मंत्री व राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
५. मा. विरोधी पक्षनेता विधान परिषद / विधानसभा, विधानभवन, मुंबई.
६. सर्व मा.संसद सदस्य.
७. सर्व मा.विधानमंडळ सदस्य, विधानभवन मुंबई,
८. सर्व मंत्रालयीन विभागाचे अपर मुख्य सचिव/ प्रधान सचिव/ सचिव,
९. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र १, मुंबई,
१०. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र २, नागपूर,
११. महालेखापाल (लेखापरिक्षा), महाराष्ट्र १, मुंबई,
१२. महालेखापाल (लेखापरिक्षा), महाराष्ट्र २, नागपूर,
१३. सर्व विभागीय आयुक्त,
१४. सर्व जिल्हाधिकारी,
१५. सर्व पोलीस आयुक्त,
१६. सर्व पोलीस अधीक्षक,
१७. सर्व तुरुंगाधिकारी,
१८. निवासी लेखा परिक्षा अधिकारी, मुंबई,
१९. सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी,
२०. अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई,
२१. सामान्य प्रशासन विभाग, का.२५, मंत्रालय, मुंबई,
२२. क.अ. वित्त विभाग, (अर्थ संकल्प १३ / व्यय-४) मंत्रालय, मुंबई,
२३. निवड नस्ती/स्वासैक-१.

शासन निर्णय क्रमांक : संकीर्ण-१९१८/प्र.क्र.४०/स्वासैक-१, दिनांक : २८ जुलै, २०२२ सोबतचे

विवरणपत्र-अ

सन १९७५ ते १९७७ मधील आणीबाणीच्या कालावधीत लोकशाहीकरीता लढा देणा-या ज्या व्यक्तींना बंदिवास सोसावा लागला अशा व्यक्तींची यादी

अक्र.	जिल्हा	दिनांक ३.७.२०१८ रोजीच्या शासन निर्णयानुसार प्राप्त / मंजूर / प्रलंबित अर्जाची दिनांक ३१.०७.२०२० पर्यंतची सद्यस्थिती			प्राप्त अर्जापैकी मानधन वितरीत केलेल्या अर्जदारांची संख्या (दि.३१.०७.२०२० पर्यंतची सद्यस्थिती)		दि.३१.७.२०२२ रोजी असलेले लाभार्थी / जोडीदारांची संख्या		दि.१.०८.२०२० पासून ते दि. ३१.०७.२०२२ पर्यंत थकबाकीसाठी लागणारा निधी		
१	२	३			४		५		६		
		प्राप्त अर्ज	मंजूर अर्ज	प्रलंबित अर्ज	लाभार्थी	जोडीदार	लाभार्थी	जोडीदार	लाभार्थी	जोडीदार	एकूण